

205225
205235
Biblioteca populară a Asociației „Astra“.

Anul al 18-lea.

Nr. 155.

1928 (3).

Poezii bănățenești

de

Victor Vlad Delamarina

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Publicate întâia oră în broșură la 1902

de Dr. Valeriu Braniște.

Prețul

3 lei.

Editura Asociației „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.

Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.

Catehismul bunului Român.

I. Ce este Asociațiunea „Astra” ?

Este cea mai mare și cea mai veche societate românească din Ardeal pentru răspândirea culturii în sânul poporului român.

II. Ce a făcut și va face Asociațiunea ?

1. A ajutat în timpuri grele, cu *burse*, tinerii români la învățătură de carte și de meserii. — 2. A înființat o *biblioteca centrală* în Sibiu. — 3. A înființat un *Muzeu* minunat, cuprinzând mai ales lucruri făcute de harnicele țărane române, dar și alte celea. — 4. A ținut zeci de mii de *conferențe* populare la sate și la orașe. — 5. A înființat *cursuri pentru analfabeți* (neștiutori de carte). — 6. A înființat *bănci populare și cooperative*. — 7. A tipărit, în zeci și zeci de mii de exemplare, *cărți de învățătură și petrecere pentru popor*. — 8. A tipărit revista „*Transilvania*”. — 9. A înființat *despărțăminte, cercuri culturale, biblioteci populare* la sate. — 10. A ajutat construirea de *Case naționale*. — 11. Ajută tipărirea unei biblioteci pentru cărturarii cu școală mai mare (de către Secțiile „*Astrei*” din Cluj).

III. Ce trebuie să facă orice Român bun ?

1. Să se *inscrie membru* la Asociațiune (membru fondator 1000 Lei, membru pe viață 500 Lei, membri activi 50 Lei). — 2. Cărturarii cu știință de carte mai multă să aboneze revista „*Transilvania*” și să cumpere cărțile tipărite de Secțiile „*Astrei*”. Aceștia, și apoi lumea dela sate să cumpere broșurile din Biblioteca populară a „*Asociațiunii*” (fiecare coală de tipar de 16 pag. 1 Leu, 50 coale cu 800 pag. 50 Lei).

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 18-lea.

Nr. 155.

1928 (3).

Poezii bănațenești

de

Victor Vlad Delamarina

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Publicate întâia oră în broșură la 1902
de **Dr. Valeriu Braniște.**

Biblioteca Universității Regala Ferdinand I,
din CLUJ.

NR. 1670 1928

EXEMPLAR LEGAL.

Ediția Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.

205235

Victor Vlad Delamarina.

Victor Vlad, care își zicea când scria și *Delamarina*. fiind ofițer de marină, s'a născut în Satul-mic lângă Lugoj, la 31 Aug. 1870. Tatăl său Ioan Vlad a fost pretor, mamă-sa cunoscuta scriitoare Sofia Vlad, născută Rădulescu. Când era în clasa a patra a liceului unguresc din Lugoj, fiind plin de dragoste față de România veche, a scris pe tabla clasei „Trăească România“. Din cauza aceasta a fost eliminat dela toate școalele din Ungaria de pe atunci. Nu i-a păsat, căci a trecut în România veche ca alte sute de mii de Români din Ardeal, înainte de el. Acolo a terminat liceul în București, s'a înscris la școala militară și a intrat apoi în marina română, pentru ca în 1895 să fie deja locotenent. A făcut călătorii pe Marea Neagră și pe cea Mediterană descriindu-le frumos. În pieptul tinărului marinar încolțise însă sămânța ofițeriei, de care nu poate scăpa. Atunci se reîntoarce în Banatul lui iubit și în Maiu 1896 moare în brațele mamei nemângăiate pe moșia Herendești lângă Lugoj.

Tânăr, n'a apucat să scrie mult, dar ce a scris ne place. În poeziile lui ne prezintă mai ales persoane pline de haz, cari își bat joc de renegați, de lăudăroșia Neamfului din menajerie, de femeile cari se vâpșesc și la cari le spune :

Farba și albelele
Strică Bănățenele
Ca pă flori o uscătuane.

Interesante sunt poeziile lui Victor Vlad și pentru că ele sunt scrise în graiul bănățenesc, care se deosebește încâtva de cel din carte. Regula e, că orice carte să se scrie în limba *literară*, românească, adică în limba, care a fost dela început a cărților bisericești mai ales și trebuia să fie înțeleasă de Românul de pretutindeni. Dar pentru aceea cetim cu plăcere și câte o poezie sau o povestire spusă în graiul deosebit al unui anume ținut românesc. Iată pentru ce publicăm și în Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra” poeziile în graiul bănățenesc rămase dela Victor Vlad Delamarina, mort prea de vreme.

Insemnăm, că Românii din ținutul Lugojului rostese pe

ee ca șie
le ca lei
ne ca nle
te ea ee
de, di ca ge, gi
oa uneori ea a
z ca dz.

La sfârșitul broșurii dăm și un *glosar* de cuvinte bănățenești, adică vorbe, pe cari le întrebuintează în graiul lor numai Românii din Banat.

Serisoarea Bineii

Caree în deparce.

Biata Binea-i plângi dă mlă
Inimtoara îi zdrobită

I topită,

Opărită

Flin' că vîedz, biata-î *ugită*
Moartă 'n dor după Trăilă.

*

*Parta**), *oprîegu* și brânîțu
N'o *chichese*. — Îs colo 'n ladă

Stau grămadă.

Las' să șadă! University Library Cluj

Doamne numa doru-il adă,
Doru ei — Trăilă-*onvîțu*!

*

Pră la jîoc n'o vād fiștorii.
Dă fiștori par'că-i ei secîe?

Să să 'nbîece

Aleîe fîece,

Ba nu vrea să să arecîe
D'âl dă la onvîț ei dor îi!

*

Par' c'o tau visuri dușmanîe,
Biata Binea, — par'că moare.

*) Ce însemnează cuvîntele tipărite cu litere cursive (culeate) se arată la sfârșitul acestei cărți.

Dar scrisoare
 Vestitoare
 Dă știri prea 'nbucurătoare
 Cage taman dân cătanțe.

*

Îi căprăr Trăilă-istețu,
 S'o făcut domn mare micu
 Și voințicu
 Toamna i eu...
 Cum îi dzâște? Ala?! — *obșicu!*
 Poi?! — Ce jîoși tu cu onvțetu?

*

luce 'n fugă 'ncaltă-opinca
 La Jâdovu cu răchie.

Al dă scie
 Cărt să serie
 Hălor duș în cătănțe
 Într'o clipă-ajunție Binea.

*

Jâdovu dă bună samă
 Ca oricare om cu carce
 Pântru-o carce
 În dăparce
 Dă căștig vrea s'aibă parce
 Fie batăr și d'aramă.

*

Binea spunțe și plăceșce
 Serie Jâdovu și-adună.
 Să minună
 Binea-a bună,

Niși prân cap nu i cășună,
Cât dă rău să păcălește.

*

— „Scrie-i multă sănătate
„Că nîi-s bucuroș în pașie,
„Satu tașie
„Fiin'că-i plașie,
„Șie mai boambe grâu fașie
„Și c'or fi'n ăst an bucace.

*

„Deta s'o 'mpăcat cu Niță,
„Sanda s'o sfăgit cu minie,
„Păi vîedz binie
„Pântru cinie;
„Dar șie-m pasă! — Să s'anîinie,
„Dă nu-i plașie, c'o funiță! —

*

Și mai spunie: căce toace,
Ș-ar tot spunie biata fată
Rușinată,
Ingrijată,
Că spunând banii să gată
Și d'aficea nu să poace.

*

— „Porșii nu mai vreau tărăță,
Serie, c'or crescut juncanții
„Chișoranții
„Mânc ciurcanții;
„Și — fiin'că mi-s gata banii —
„Îl mai țue — dă o groșăță!“

Ăl mai tare om dân lume.

Trâmbiț, dobe, larmă, chihot,
Fluier, străgăt, răs și ropot...
Șie să fie? Șie să fie?
Iaca 'n târg minajărie!
O comegie d'a cu fiară
Și 'mprejur lumie și țară.

*

In *calțetcă* o măimucă
Baș ca omu mănecă nucă,
Alta blăstămată, șoadă,
Să țânecă numa în coadă,
Ș-alcelțe, mănecă-le-ar focu
Nu-ș găsau o elipă locu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Lupi, urși, mățe, oi, cornuce,
Fel dă fel dă joavină sluce;
Chișorani, ariș și vulturi
Dă prân lume, dân țanufuri,
D'elea gâbe, d'elea relțe,
Fert-mă Doamne dă țele!

*

Mulce-am văzt, pă banî viedz binie,
Cum nu vege orî și șințe,
D'apăi l-am văzut anume
P'ăl mai tare om din lumie,
Care se jucă cu țell
Și-i băceă dă-i luă toți zmeti!

*

Cui l-o doborî 'n țărână
 Iștă că-i plăteșce-n mână
 O hârce d'a d'o sufă
 Fără de nîiși o dispută.
 Dar cum mi ce puni cu Nîamțu,
 Care 'n ghinț it rupe lanțu ?

*

Să loviau fișiorii 'n coace
 „Știne-i? Unge-i? Care poace ?“
 Când d'odată, iac' amaru!
 Sandu Blegia, tăbăcaru
 Să sufulcă și tușeșce
 Lângă comeșianț s'opreșce.

*

Să râgea Nîamțu dă Sandu,
 Dară Sandu, fișiorandu, Library Cluj
 Mi-l cuprinsă dă subsoară
 Și nu să lăsă cu „doară“!
 Ștrânjite-l! Șușite-l! Zâ-i pe nume!
 Alui mai tare dîn lume!

*

Gâfăia Nîamțu, a silă,
 Dar lu Blegia nu-i fu milă.
 Hopa-țupa, țupa-hopă!
 Ș'o găsit Nîemțoniu popa!
 Tănite-l, lasă-l! Ia-l dă mână!
 Zdup — cu Nîamțu în țărână!

*

Bravo! — Sandu să trăească! —
 Dar când fu să îi plăcească
 Iște Nîamțu: „Abăr frace...“

Nu să pringe, că-i pă space!“
 Drea: că-i pungă și că-i ceacă
 Suta zultată s'o facă!

*

„Nu ce jloși cu mințe dragă
 Asta viedz în cap ț-o bagă!
 N'ascult vorbe ȳo și glume
 Când mi-s ȳo mai tare 'n lume,
 Ș-adă suta!“ Ișie Blegia,
 „Că dă nu-ț fac prau comeția!“

Mă Cimișe!

Mă Cimișe, dragu meu,
 Dreare-aș fi ȳo 'n locu teu
 Numa-o vară, numa una!
 Numa-atunși ȳo aș aveă
 Parcea mea ca parcea tea.
 Tu ȳeșci drac împelițat
 Cum nu-i altu prân Bănat
 Fece fin'că fuși într'una!
 Fece 'n umbra sălcilor,
 Cam în șluda măișilor.

*

Mă Cimișe, făt frumos,
 Făt frumos și drăgăstos
 leșci viclean pă vreme caldă.
 Cu răcoare și cu peșci
 Fecede mi lȳe momeșci.
 Mă Cimișe, ȳo ce șciu
 Cum ce mișci ea-arjintu viu
 Când s'arunc fecede 'n scaldă.

Tu trâcniești, ele trâcnise
Și cu cine să iubească.

*

Până'n Sebeș*) tuși-lie
Pă rând tece mândrile
Nu ți-i greu d'atâta mîiere?
Dar tu nu ce becejești!
Tuși și fuji! Lotru mai iești!
Dă la Sebeș la Lugoj
Ce dăsmierz dă ochi frumoș,
Tuși la fecie cum să șiere!
Cum ce-o făcut Dumnezeau
Baș așa de nătărău?

*

Dân Lugoj dacă ce duși
Până'n Cimișoara tuși
Și la Panclova, ștregare,
Ce pornești îmbătrânit
Cătră Dunăre-ostenit.
Dunărea ca un potop
Mi ce'nghice ca p'un strop
Ș'apăi ce 'neacă și 'n mare!
D'ași trăi ca cine, mă,
N'ași crâcnii, innieșie-mă!

Coada vulpii.

La o țară dă răchile, în sat la birtu al mare
La *givănlală* lungă, dă zi dă sărbătoare
Denisără mai dăunăz vorbăreții dân sat.

* Caransebeș.

Dânr'una într'alta iacă: și vorba dă vânat!
 Dă rețe, lupi și iepuri și șterbi și căprioare
 Și vulpi cu coada lungă, cum nu sunt decât
 [prea rare.

*

Toni, fișior dă iagăr, umblat la vulpi și rațe
 Tot spunie, spunie într'una și mince fără frică.
 L-ascultă toț cu sece, is numa-urechi și ochi
 Zuitaț să *schipte* barem, să nu ieie giochi.
 O vulpe, işie Toni că o prins. Una voinică
 Cu coadă lungă-lungă, d'un stânjăn și tri brațe.

*

Dar Niță-a lu Șiuparcă, ortac dă vânătoare
 Auzând minșiona asta, cam prea dă tot sleită
 La-ureche-i spunie: „Toni, mă fași mă dă
 BCU Cluj / Central University Library Cluj [ocară,
 Mai scurtă fă-o mă, că-i prea dânc ale-afară!“
 — „Șie vulpe-o fi ahata? Vr'o z măoaică leită!“
 Scăpară și săcenii vorbă neîncrezătoare.

*

„Să nu spun vr'o minșionă, dar îi dă un
 [stânjăn bage“
 İşie cu jală Toni, „o coadă minunată,
 Stufoasă, mândră, creață, să ce tot uif la ea!“
 Dar Niță ea tovarăș acù la o parce 'l ia:
 „Tot lungă-i mă fârtacie și-i și prea gogonată
 Așa codoante lungă. Suceează-o cum să
 [cage!“

*

Dânc cap scutură Toni, ș-o măsură pă masă
 „Dă un stânjăn baș n'o fi ea, dar îi pă jumătate

Stufoasă, mândră, creață să ce tot uit la ea". —
 Dar Niță ea tovarăș dânu nou la o parce-l la
 Și-i zâștie: „Binie Toni, copil ești mă fărtace?
 Că nu ce crege nîmel Mai las dânu ea, mai
 [lasă!“ —

*

„Așa-i“, zâc și săcenii, „o vulpe — așa dă
 [șoadă!“ —
 — „Da dă unge!“ iştie Niță, „că nu-i coada
 [zmăonîi.

Când vulpea-i ea oricare șie coadă poace
 [aveà?

Mai lasă mă ortașie cam p'atâta dânu ea!“ —
 La vorba asta lu Niță, unge să mânîe Toni
 Și dă-i, bătaie, sânjîe! Că-i zmuljîe acû din

BCU Cluj / Central University Library Cluj [coadă!

„Țucă-l moșu“.

„Țucă-l moșu, țucă-l moșu!“
 Erà vorba unui moș,
 Când vegeá copil drăcoș
 Tot cutrierând Lugoju.

*

Moșului i-o fost zănatu
 Să șierșască la crițari.
 N'adună el bunuri mari,
 Dar îl miluță tot natu.

*

„Dîța-mi este spră osândă,
 Pân' la-o sută am vr'un an“

Să jălta el în givan
Cu vorba lui bună, blândă.

*

Chipu lui, bătrân și dulșie
Sămăna, mă gânceam eu,
Baș cu a lu Dumnezeu
Și-m venia să-m fac și crușe.

*

Toț copiii-l luam cu buna
Nu ca p'ăialalt calțiși
„Moșu țucă 'pili miși“
Răspungea și el într'una.

*

Dă colași și vr'un ou roșu
Când pomana să imparce
Pă la Pașel îi fășlam parce
Și lu bîetu „Țucă-l moșu.“

*

„Dumnezeău să ce trăească!
Și pă voi pă toț d'ăși.
Moșu țucă 'pili miși!“
Zășea el să mulțamească.

*

Într'o iarnă d'a cumplită
Iar veni moșu 'n oraș
Gârbovit, zdrențos, golaș
După zâlnița lui pită.

*

Fiin'c'o vint la noi, vezi bințe
Baș în zăua dă așun,

„N'o fi moșu Moș Creștin“ ?
Mă gângeam ascuns în mințe.

*

Sara 'n vremea dă colindă
Când sărbătoream la pom
les afară ș-aud un om
Spunând slujjilor dâ'n tindă :

*

„Ia săriș' afară 'n stradă
Oamenī bunī a lui Cristos
Și vegeț că colo jos
O căzut un om grămadă!“

*

L-or adus omu 'n căldură
Și l-or pus la slujj' pă pat,
„Țucă-l moșu“-i înghiețat!
Am strâgat io ca d-arsură.

*

Și frecatu-l-or cu nîeauă
Și l-or dat să bea vin fierț,
Dar târzâu și în deșert...
După*) șeri căzusă-o steauă.

*

Și s'o stâns moșu, — fireșce!
Un biet suflet chinuit,
Pământu l-o înghițit,
Dar pomîna-l mai trăieșce!

*) De pe.

Toaca la Lugoj

Baş dă pupi frăgaru-ăl mare
 Și baș loți-a lu Toboc
 Sus în vârș bace cu foc
 Toaca dă păreche n'are.
 Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

*

Logojeniii toț să miră
 Cum dă n'au și ei năroc
 Toaca lor par'că-i dă soc,
 Glasu ei nu să rășfiră.
 Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

*

Dar și loți-i zmău dă fire
 Nu-i ea alți motântoc
 Dânră toți ai care toc
 El bace mai cu sâmfire.
 Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

*

Giminieața cu cocoșit
 Să acăță 'n frag dăloc
 Ș'apăi țân' ce toco-toe
 Până vin ouălie roșii!
 Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

*

Cum dă-i așa maistor loți?
 Calfa aia lu Toboc,
 Care toacă-așa cu foc
 Dă nîe mirăm noi cu toți?
 Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

*

Nu-i baș lesnîe nîș la toacă
 Și lu loși nu-i dă joc!
 Dă cu drag! Cu duh! Cu joc!
 Pîu! Să nu mi să ghioacă!
 Ti! Tico! Tico! Ticotoc!

Sânguru păcat!

Sub lumina ha șierească
 Pă largu pământului
 În bătaia vîntului
 Firle dulșie omenească
 Gratu blând și cumpătat
 Că în dulșiele Bănat
 Nu mai cred să să gășască!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Șie mândrefuri prân câmpie!
 Și dă holge cu rod bun!
 Creșce prunu lângă prun
 Și struguri frumoș în vile!
 Bănățenîi-au ochi frumoș,
 Ei is vrednîș, sănătoș
 Și tot natu-i d'omenîe.

*

Cum răsună 'n ghîes pădurea
 Dă glas dulșie dă șimpoi,
 Ori dă fluier dă la oi!
 Dar ausîtu-s'o p'alurea
 Că săceanu lucrător
 Ca 'n Bănat să cînce 'n cor?
 Pun rămas, că nîicăturea!

*

Dă creștință ș'a lui faptă
 Bănățanu ăi frumos
 Totd'auna i fălos!
 „Tu șie ești?” — dă 'ntrebi, ce-așteaptă
 Dă la orice băiețan:
 „Bage, io mi-s Bănățan!” —
 O fi vorba lui gireaptă...

*

P'ângă tece estea bunie,
 Care is pă la Bănat
 Ieste ș'un micuț păcat,
 Nu vă râgeț, dar l-oi spune:
 Farba și albelițe
 Străcă Bănățenițe
 Ca pă flori o uscăștune!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Poezie și proză.

Sară de Mai
 Răcoare 'n grăgină. D'ân flori frumoase
 S'adună-o buracă care miroasă
 Miros de rai.

*

Dulșie trifoi
 Căge sub coasa slujii Ilie,
 Care-l adună ș'apăi l-imbie
 La vași, la boi.

*

În fundoaie
 Coconu c'o carte, ca săbunilit
 Zgâmbolat la stelle șege plect
 P'o petroaie.

*

Sluga prostu,
 Ișie : „Coeoanle, să am ertare
 Cumva vr'o lecție vrei a învățare
 Pă d'a rostu ?“

*
 Cuconu : „Cum ?
 Dă lecții vorbești ? Nu vezi Ilie,
 Nu vezi că mă 'nbiet dă poezie ?
 Dezi-ți dă drum !“

*
 Poezie ?
 Șie-o fi și asta ? Bietu dă el biet,
 Să 'mbieată dă aia. Io vez mă 'nbiet
 Dă răchie !

N'am ghișuit-o !

Căce stele is pră șeri,
 Tece is luștoasă,
 Căce fece-or fi muțeri,
 Tece is frumoasă.
 Ca și perălle dān pom
 Tece o să-m placă
 D'aia, batăr că mi-s om,
 Nu-m gădesc ortacă.

*
 Așa im tree verille
 Și iernille lară,
 Dă vin primăverille
 Iacă-mă și 'n vară !
 Și cad frunzălle dān pom,
 Toamna o să treacă
 Și io, batăr că mi-s om,
 Nu-m gădesc ortacă !

Dănt'r'afătea mândre, sic :
 Una-ot fi tubit-o
 Mai mult ca p'alcelie un pic,
 Hm! — da n'am ghiștit-o!

Lu Ana lu Giea.

Ano, Ano, Logojano!
 Calșie-o roata pălărie,
 Că mai bine-îți șege ție
 Ca Rumână d'omenie
 La jocu de Sânt-Ilie :
 Să-ți porți *conșlu* cum ți dată
 Și ca nașia să-ți ereșci fata,
 N'adunî banî tu cu lopata,
 Ca să-i dai la „Svoart“ d'agata!

Ano, Ano, Logojano!
 Sări la joc ca un vrăbece,
 Nu-s ca cinie mulce fece,
 Dar pă cinie tece, tece
 Stau „ca nuca pe părece!“
 Und'ți mărăma vestită
 Dă la buna-ta *ugită* ?
 Und'ți *sucma* ha 'ntărită
 Și cătrânța ha 'npupită ?

Ano, Ano, Logojano!
 I'ulei-ce la a lu Burugă
 Cătu-i dă mândră la rugă!
 Jucătorii-i vin în fugă
 Și la vorbe dulșî i-ndrugă.

Port bănăţenese.

Ea 'n portu dă păurişă
 Samănă eu o garofiţă
 Dă ha mai înaltă viţă
 Batăr eă ti pilărişă !

*

N'are *mider*, d'are vacă,
 Ea cu portu ei se 'mpacă,
 Are bani ș'o fost săracă
 Și avere-o să-și mai facă.
 Dân piaț când vinie-acasă,
 Pune dă 'mbucat pe masă,
 În *dolaj* florinții-i lasă
 Și dă modă nîiș nu-i pasă.
 Ano, Ano, Logojano !

*

Dar tu Ano, — vai-do-minie —
 Ce *chichești*, ca nu șetu șințe,
 Toț să rād p'ascuns dă cințe,
 Că nîimic nu-ț șege bințe,
 Când în loc dă o măramă
 Porț pă cap făr' să-ți dai samă
 Pălărie!? O, mamă, mamă,
 Par'că eșci dān panoramă!
 Ano, Ano, Logojană !

*

Logojana agevărată
 Mândră-i numa năschimbată
 Cu mărama păstă spată
 Și cu suema ha umflată.
 Nu da banții pă nîimcea,
 Că țā-l sărășieșci pă Gica,
 Dă n'o s'aibe nîiși musica
 D'und' s'o plăcească lui Nîical
 Ano, Ano, Logojano !

Noi nîi-s acasă!

Vântu-adună nori dă ploaie
 Ş' întâmplarea întâlnisă
 Rumân cu *clăbăf* dă oale
 Cu-unu d'ăla uns cu *clisă*.

*

Ăl cu *clisa* pă mustețe,
 Pă mustețe răsuşice,
 Cu pincenî pă şlijme crețe
 Sta de vorbă. Draşie-mi-ce!

*

„Moi! — işia el — pe sub sore
 Mai frumos nu fi nîmicea
 Dechit mare serbatore
 Din țara lu Ion Páprica!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Sărbătoarea năvălirii,
 Lumea toată ca să şcie
 Că copiii pustirii
 Îs p'aişi dă ani o mite.)*

*

„Hát la voi nu fi ospețe?
 Véselte, bûcurie?“
 İşia ăl cu şlijme crețe.
 Da Românu: „Auz prostie?!“

*

*) E vorba de serbarea milentului, adecă a împlinirii a o mite de ani, de când au năvălit hoardele Ungurilor în Pusta Ungariei, unde au și rămas, ba s'au așezat unii și pe pământul nostru românesc. Serbarea a fost în anul 1895.

— Daŧă-l voi cu j̄ioc ŝi cãnturi,
 D'ata las nu n̄ie prea pasã!
 Voi v̄i-s d'ãi aduŝ dã vãnturi,
 D'apãt noi — noi n̄is acasã!

Pãpricaŝu naŝului.

Cum tot *natu* are naŝ
 Ŝi la sat ŝi la oraŝ,
 S'o intãmplat cã ŝ'un Ţãgan
 Naŝ sã-l aibe p'un sãcean.

*

Pã la Paŝci ŝi la Creŝtin
 Naŝu, v̄iedz, ca omu bun
 Il c̄emã ŝi pã hãl fin
 La mãncare ŝi la vin!

*

Dar la zãle dã lucrat
 Iŝã finu cã-i pãcat
 Sã rãmãnã cum o fost
 Naŝu fãr dã pic dã *gost!*

*

Ŝi cum mult in lum̄ie fac
 li tot da coada colac
 Zi cu zi o intoemia
 Baŝ la masã dã *udjeã.*

*

„I-ascultã n̄ievastã, mã,
 Dracu finu-l blastãmã,
 Dã nu-l ia o dãi mãcar,“ —
 Iŝã naŝa cu amar.

*

— „Las' pă mințe, i fac io lui,
Dă nțiși zmeii ladului
N'o să-l aducă la naș,
Când t-oi da un păpricaș!”

* * *

Când veniți finu la naș,
I-or dat nașii păpricaș,
Dar ei nțiși nu-l acingiau,
Numa finu l-îmbiau.

*

Finu, hală ca un lup,
Da cum dă ursu la stup,
La zămosu îmbiat,
Foc curat dă pipărat!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

„Mâncare?! — Mâncă-o-aș,
Țucu-ț burieu dă naș!”
Străgă Granșia și râgea,
D'apăi când gustă dăn ea:
— „Hauliu, nănașe, — foc!!!
Asta-i bătaia dă joc!” —
Și nțiși „șie-fel?” și nțiși „cum”?
Tușei! și fuga afară 'n drum.

*

Cu gura căscată 'n vânt
Și 'n fugă mâncând pământ
Întâlniți bietu-un Rumân
Aducând un car cu fân.

*

„Halaripu, Ciușmangedă!!!“
 Strigă finu cât puceă,
 „Rumanico! Loc! Fă loc!
 Ca acu-ț la caru foc!“

D'a baba oarba.

Dup' amnăz la călduț soare
 Toț pornăsc să iasă
 Nișî piștor
 Dă fiștor
 Ori dă fată
 D'a bărbata
 N'ar rămânie-acasă
 Căi baș zi dă sărbătoare. Cluj

*

Maistor Broancă ș'a lui șioare
 Tot mândrețuri slucie
 Zăc cu lauta
 Și cu flauta
 Și e'un biet
 Clăntret
 D'asumuță iucie
 Jucătoarelte, piștoare!

*

Broancă dzășie ca și Nîlca.
 Fiștorii cu secie
 Săr dă zbor
 Pă piștor

Logojana
 Ș' Argilțana
 Pă bîecelîe fecîe
 Le suc, dă îie zboară cîtea!

*

L-o vrăjit pă Ștefăniță
 Măria lu popa
 Ea să fașie
 Că nu-i plașie,
 El topit
 Dă iubit

Jocă țupa-hopa
 Baș ca ursu cu verigă.

*

După jîoc urea fata popli
 Joc „D'a baba oarbă!”
 Toț primesc
 Șă 'nvoesc,
 Asf'alungă
 Vremea lungă.

Făniță s'o soarbă
 Pă Măria urea, cu ochii.

” * *

Haida Lena
 D'a grăgina
 D'api, D'api, Lanța
 Trimecîe la Danța
 Ronciș
 Ponciș
 Pân' la casa lu Cîvte

28

Civroc
Civipoc
Civicala
Berbecala
Spic! Pasăre'n câmp.

* * *

„Spic pasăre'n câmp! Fănligă!
Asta-ț fu norocu
la mărâma
Și ia sama,
P'a d'o prinz,
S'o cuprinz,
Seti tu cum i jîocu!
Să nu fii dă mămăligă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Taica popa să dăsfată
Privind jucătorii:
Cum să jîoc
Dă eu foc,
Șie dă chihot
Șie dă hohot!
Drași mai is fișorii
Ș'intră ei și a lui fată!

*

„Mieruț! — Dă șîn' ce-apropii?“
Auge orbu'n taină.
Păzeà! nu! nu!
Dar el nu vru
Cum zgogi
Nîimeri

Baş a popit haină.
„Îi a popit, îi a popit!“

*

Dar Făntigă-abia apucă.
A popit? Să fie!
 Mi-s topit
 Dă tubit,
 Şte-i în mână
 Nu-i minşună
Mor dă bucurie!
Pringe popa şi mi-l ţucă!

Calu lu Doancă.

Baş! Doancă paure bun dă suflet,
La vorbă greu ca şi la umblit
Aveà: pădurie, vie, holge,
Gazdă, colo! Nu ori-şte goge!
 D'avea ş'un cal,
 Gloabă dă val.

*

Cu chişi şi coaşce răsărice,
Cal dă cătanie pasă-mi-ce.
Pă vrîmea lui fi fost-o „Mişca“
Când nu şia şte-i codorişca
 Şi 'n cărcă dunji
 N'aveà prea lunji!
Da lu baş! Doancă nu-i fu d'ala,
Dă şte-i dăn şterî ruptă bătata?

Când nu vrea Mișca să mai tragă,
Nu-l îmbiă cu „dragă-dragă!”

‘Dă-1! Arge-1! Poel

In dobitoce.

*

„Păi d’apoi, c’asa să și cagie,
N’am dat-1o banî prîntu părăgie!”
Să sococea bași Doanca ‘n sîntie:
„Și dă n’am lucru, fac 1o binie
Ori cui o vrea
Cu gloaba mea!”

*

Și dat-o gloaba la tot natu.
Nu mai gătă dusu, căratu
Biet Mișca. L-o ‘ndrăjit năcazu.
A chin iş legănă grumazu!
Dân cal frumos,
Pielte și os!
Az cară la veștin bucacie,
Mănțe ce miri și te duște ‘n spacie.
Și lac-așa dân greu în grîelle
Cum să nu vlez osu prân pielte?
Ba-1 dă mirat
Căce-o răbdat.

II.

Odată, gazda și un altul
Pe bietu cal mi-1-o ‘nhămatu-1
Dă la păduri, la-un lîemn cât vîacu
Dă lung, ca să-1 tragă sâracu

Cal păcîmaş
Până 'n oraş.

In drum pă cuseru l-întîlnieşce.
— Mă tel pă lîemn? — Cum nu! Pofceşce! —
Mai mersă-un pic! Iac'o săceană!
Hai sus cu ea! Pă urmă-o cătană
Ostenîtită
Mai invită.

*

Şi când baş binîe-acas' s'ajungă:
„Ba dracu!” — Bat *harîngu* 'n dungă!
„Îi foc!! Îi foc!! O vai-do-minîe!
La foc, mărtoagă, că nu-i binîe!
Şi cum işie
Dă şi sbişie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Poi dă pornîală. Când fu gata
Hop! Nana Dîeta, groasă, lată
Dîn drum: „Să stai dragă veşînîe
Şi fă-ţ pomană şi cu minîe!” —
— Cum nu, Nană?

Fac pomană!

Da când fu sus şi Nana, iacă
Sughice calu! Stă, s'apleacă,
Suspîn, nîevote, cagle, moare
Zmăcnîind săracu dîn piştoare
Şi aşa 'nhămat
Nîi-s'o gătat.

*

D'atunşi auzîm zăcala uşoară,
Când baş nîe 'mbîe bună-oară

La joc e'o proastă ori vr'o poancă:
 „Doar nu mi-s to calu lu Doancă!
 Zăcătoare
 Vorbitoare!

Unui ghigărl rumân întors la pere.

Moşu-to trăjeà cu sapa,
 Rumân verge ca stejaru,
 Bea el vinu, dar şi apa,
 După cum dăgeà amaru
 Tot lucrând
 Şi adunând,
 Om dă rând,
 Dar bun la gând!

Fi-so — tat' to — dat la şcoală
 Invăţat mai pă domniie
 Molipsitu-s'o d'o boală
 Numită „renegătle“.

Să suşîă,
 Să milojîă,
 Să vingeà,
 Să lăpădà!

*

Ş'o făcut căsii un nume
 Banî ş'o strâns dă chîeltuială
 Şi dă titluri mai ca lume
 Duşea dor flămând dă „hală“,
 Vr'un magnat
 Aristocrat

O visat
S'ajung 'odat!

*

Dar cum prinz la lapce-o mătă
Mi-l prinsără domnitorii
Și scăldat bîetu 'n tărăță
Il mîncară râmătorii.

L-or trâncit,
L-o neștînstit,
Dă-o *ugit*
Mânjit pă flit.

*

Și tu calși aristocratic,
Nu mai știi nîiși rumânîeșce,
Ce-ai întors dân școli sălbacte
Prost Rumân și mut ca-un peșce.

Ghigăros
Cu țol frumos;
Până 'n os
Tot cicălos!

*

Jidovii ț-or fost ortășii
Ș'alee spurecășii dă naști,
Iar Rumânii? Ieie-i draști,
Nu-ș fac val cu iei magnaști.

Sapa lor!
Nu trai ușor!
Dacă mor?
Îi vina lor!

*

Az ce 'ntorși la pere, dragă!
 Ște nu mânși tărăță, frace?
 Nu vez tu nîși prân uiagă,
 Că ce știm noi dă dăparce?

Dăzmîrdat
 Și îngâmfat,
 Străinat
 Și întunat!

*

Mai binîe-ai trajîe cu sapa,
 Derge! Șcit, nu ca moraru!
 Când n'ai vin, bună-i și apa,
 Ia s'o bei că-ț treșîe-amaru!

Tot lucrând
 Și rămânând
 Om dă rînd,

Dar bun dă gînd!

Pămîntu.

Doamna vrea să îș coboare
 Dînt'r'un măr cracă cu floare
 Și ca s'o ajungă lesnîe
 Să tot înălță dîn glesnîe.
 Cum eram baș la 'ndemînă
 Tamam e'o lopată 'n mînă,
 M'o șîerù, cu coada lungă
 Craca ca să ș'o ajungă.
 I-o dădut, e'alt fel sāraca
 Cum erà s'ajungă craca?

*

Dar lopata pământoasă
 I-o mânjit mâna frumoasă,
 Apoi țân' ce-o fost mai gata,
 Să-m arunșie 'n cap lopata!
 Pământu după mânășă
 Par'că o strânjia dă gușă,
 I să strânsă fruncea creață,
 Să cutremură dă greață,
 Și 'n ocări și în sudalme
 În și șcearsă două palme!

* * *

„Mă, zăc io, Nu-i lumea șoadă,
 Când o astfel de năroadă
 Dă pământ să grețelește?
 Să nu zâși „Doamne fereste!“
 Doamnă! Dă n'ar fi pământu
 Cum ț-ar mai ajuta Sfântu
 Să ce zburz în bogășle,
 Lănoasă și grăsulie.
 Nu ce spurcă el cu-o pată,
 Dar tu — o să-l spurși odată!“

Baș semnu ...!

Frumoasă-i Veta, mamă, mamă!
 Eu dă mă'nsor, a bună samă
 N'o să iau nîși odată
 Dă sat vr'o altă fată.

*

La joc d'o joc și alt fișiori
 Bătăle fac adeseori!
 Să sufăr chiar prântu ea
 Și bătăia ha mai grea!

*

Numai cu una nu mă'mpac:
 Nu știu dacă și io-i plac?!
 Dacă o întreb să suște
 Ca o mută și să duște!

*

Ur'un semn măcar dacă i-ar da,
 Oricât dă mic, n'ar dzăște ba
 Drăgăstosu Găvrilă
 Fiștor vrednic dă milă.

*

Trecând călare într'o zi
 Pă la isvor un răs auzi,
 Un răs glumeț dă fecie.
 Să'ntoarsă ca dă săcie.

*

„Care m'ași da ur'un strop să beau?”
 Feciele tecie-l imbiau.
 Dar Veta-i la fântână
 Și ta eu cartu 'n mână!

*

„Să-m dai tu Veto ap' un pic,
 Dă spus ș-așa nu-m spunî nîmîe!”

— „Cum o să-ț dau io apă
Acolo sus pă țapă?”

*

Și când fu ȝos Găvril' auzi
O vorbă, care-l feriși:
„Na cartu și pleznășcel” —

Baș semnu că-l tubește!

Glosar de vorbe bănăţeneşti.

abăr, vorbă germană, însemnează dară.

baş, tocmai, chiar.

başl, baci, bade, nene.

calţetcă, cuşcă.

cartu, vas de lemn.

chichire, a se găti.

chişoran, cloşan, guşgan.

ciurcan, curcan.

clăbăş, căciulă.

clisă, slănină.

conşl, conciu, / legătura părului pe cap.

d'aficea, pe nimic, gratuit.

dolaş, dulap.

farbă, culoare, suliman cu care dau pe faţă.

fundoanţe, fund.

ghigărl, vorbă germană, îi zice la unul care se înţoşonează mai mult decât cere moda.

giochi, diochi, deochiare.

givan, (divan), sfat, stat de vorbă.

givănşire, a sta de vorbă.

greşelire, a se face greaţă.

gost, oaspe.

hală, om nesaţios la mâncare.

harângu (ungureşte), clopot.

iagăr, pădurar, brigadir silvic.
inpupită, haină cu pui (flori).

midăr, corset.

natu, născutul.

obșicu (hopșit), actul de liberare din armată.
onvleș, honved.

oprleg, crătință scurtă cu ciucuri lungi.

păpricaș, mâncare zămoasă de carne cu mult ardeiu roșu.

partă, legătură de mărgele pe frunte.

paure (Bauer nemțeste), țăran.

păurișă, țărancă.

prau, praf.

pup, mugur, boboc, pui (flori) pe haine.

schipire, sculpare.

sucmă, fustă, rochie.

tăbăcar, argășitor.

trâcnire, a tresări.

țol, haină.

țucă, sărută.

ugită, rămasă.

uiagă (üveg ungur.), sticlă.

zăbunîit, zăpăcit, amețit de cap.

zuitare, uitare.

Cuprinsul :

	Pag.
Diector Vlad	3
Serisoarea Bincii	5
Al mai tare om dân lume	8
Mă Cimișel!	10
Coadă vulpii	11
Țucă-l moșu	15
Toaca la Logoj	16
Sânguru păcat	17
Poezie și proză	18
N'am ghișit-o	19
Lu Ana lu Gică	30
Noi nîi-s acasă	23
Păpricașu nașului	24
D'a baba oarba	26
Calu lu Doancă	29
Un ghigărl rumân întors la pere	32
Pământu	34
Baş semnu!	35
Glosar de vorbe bănățenești	38

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra” 1928.

Anul acesta vor apare mai mult decât zece broșuri din Biblioteca populară, o parte mare din ele cu ilustrațiuni. Apariția lor nu va mai fi lunară, ci în serii de 7—8. Până la Paști vor fi tipărite următoarele :

1. *Răsboiul de întregire pentru liberarea neamului*, de Victor Lazăr. Prețul 6 Lei.

2. *Cultivați legumi în grădinile voastre ! Sfaturi* date de Victor Lazăr.

3. *Poezii bănățenești*, de Victor Vlad Delamarina.

4. I. *Răsboiul româno-ruso-turc din 1877—1878.*

— II. *Andrieu Florea Curcanul sau Cum e Românul la răsboiu.* Povestire de Nicolae Gane.

— III. *Câteva poezii* despre răsboiul din 1877—1878.

5. *Ingrrijirea copilului mic până după înțăr-care.* Sfaturi pentru mame.

6. *Cârlanii*, piesă de teatru, de C. Negruzzi, cu îndrumări cum să se joace, date de Nic. Băilă.

7. *Copii cu renume.* Biografiile povestite tinerimii noastre de Victor Lazăr.

8. *Bucătăria gospodinei dela sate*, de Ana D. Lazăr.

La toamnă se va tipări altă serie de broșuri.

*

Comitetul Central a hotărât, ca pe viitor aceste broșuri să se vândă, să nu se mai împartă gratuit. Felul acesta de milogeală e o rușine pentru poporul nostru, căci nu se obișnuiește la nici unul din neamurile celelalte, cari trăiesc pe pământul României. De altminteri prețul broșurilor e atât de mic, încât nici cerșitorul adevărat nu poate zice, că n'ar avea 2 până în 5 Lei sau cel mult 6 Lei, cât costă o broșură.

Facem deci un apel călduros către preoți, învățători și notari dela sate, către directorii a tot felul de școale și alții, cari se interesează de cultura poporului, să îndemne la cumpărarea broșurilor din Biblioteca populară și să comande înșiși exemplare cât mai multe, ca să aibă parte și de rabat. Comenzile însoțite de banii cât costă broșurile, să se adreseze către *Asociațiunea „Astra”*, oficiul Bibliotecii populare, Sibiu, Str. Șaguna 6.

*

Călimdarul Asociațiunii va apare la timp și întocmit anume pentru poporul dela sate.

*

„Foaia Noastră”

Foaie de propagandă populară în serviciul Asociațiunii „Astra”, scrisă pentru luminarea poporului român.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Apare odată pe săptămână în opt pagini mari de gazetă, având cel puțin odată pe lună și un adaus de două pagini cu multe chipuri.

Taxa de abonament e 160 Lei pe an, 80 Lei pe 1/2 an.

„Foaia Noastră” e gazeta, care are cuprinsul cel mai bogat nu numai în tot felul de știri culturale, economice, financiare și de alte feluri, apoi politice, acestea fără patimă, ci și în învățatură. Nu e mirare; că învățători pricepători au introdus-o în școalele de adulți, chiar și în clasele superioare ale școlii primare. — Nu lipsește din ea nici partea de petrecere: poezii, povestiri, glume.

Abonarea „Foi Noastre” poate începe la zi întâiu a oricărei luni, iar taxa de abonament să se trimită pe adresa:

Administrația „Foi Noastre”, Cluj, Str. Memorandului, 22